Ekoopowieści z Pietruszkowej Woli

scenariusze zajęć

Fundacja ING Dzieciom

ING

Ty też możesz uratować świat. Ekoopowieści z Pietruszkowej Woli Justyny Bednarek z ilustracjami Joanny Czaplewskiej to książka, która wprowadza w najważniejsze zagadnienia ekologii i ochrony środowiska, przekazując wiedzę w prostych słowach, odnosząc się do doświadczeń i emocji czytelnika. Scenariusze zajęć do przeprowadzenia w szkole lub na zajęciach pozalekcyjnych, oparte na przygodach mieszkańców Pietruszkowej Woli, zachęcają do odkrywania ekopotencjału w codziennych sytuacjach i są doskonałym punktem wyjścia do rozmów o naszym wpływie na środowisko.

Zapraszamy Państwa i dzieci, z którymi pracujecie, do wspólnej lektury książki, a następnie do uważnego wsłuchania się w otaczającą nas przyrodę, do zatrzymania się i przyjrzenia się, jaki jest nasz wpływ na klimat. Liczymy, że na wspólnych zajęciach dzieci w swojej otwartości i kreatywności znajdą nowe życie dla starych przedmiotów lub wymyślą, jak sprawić radość innym, nie kupując nowych, zbędnych rzeczy.

Mamy nadzieję, że scenariusze będą podpowiedzią, jak przeprowadzić praktyczne zajęcia z ekologii, ale też staną się punktem wyjścia do rozmów o odpowiedzialności wobec naszej planety i wszystkich jej mieszkańców.

Zapraszamy!

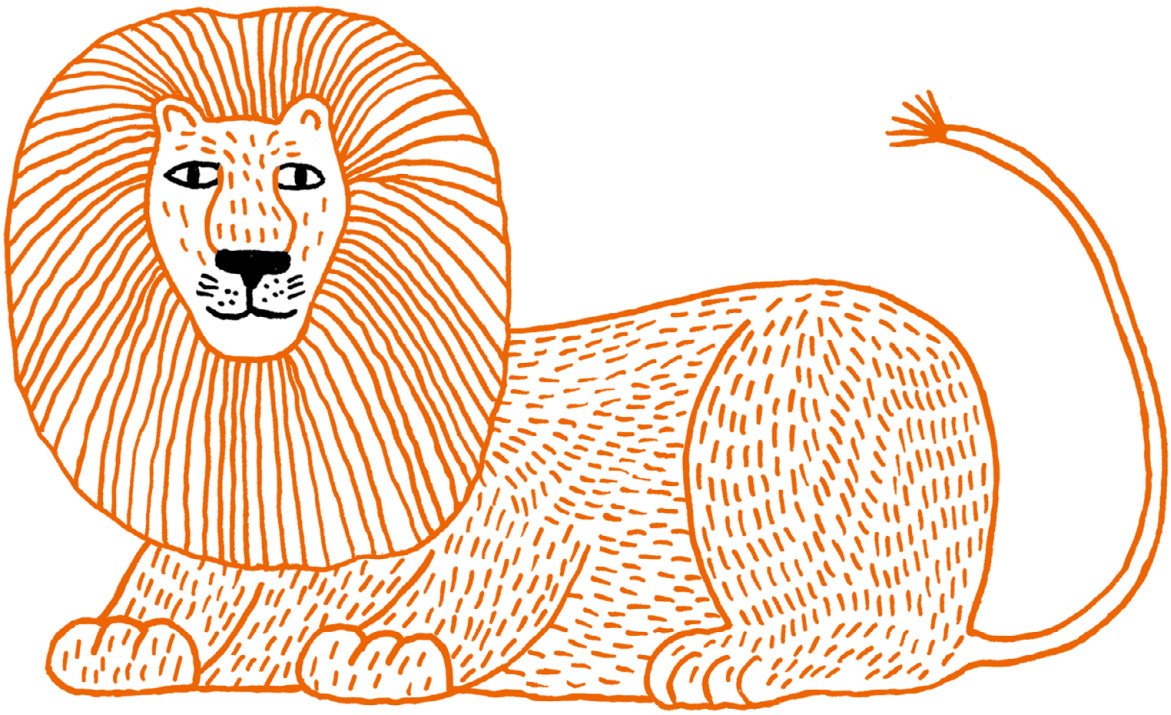

Czekamy na Państwa pytania, pomysły i wrażenia z zajęć pod adresem:
fundacja@indzieciom.pl

scenariusz 1

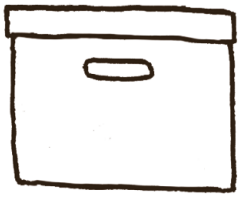

tytuł DRUGIE ŻYCIE PRZEDMIOTÓW CZ. 1 – UPCYCLING

autorka Justyna Bednarek

cel Wykształcić w dzieciach postawę uważności, wobec przedmiotów – tak, by pochopnie nie wyrzucały opakowań, pudełek, plastikowych butelek, itp. Aby umiały nadać im drugie życie, ograniczając w ten sposób liczbę rzeczy, które lądują na wysypisku.

miejsce sala lekcyjna, pracownia plastyczna

liczba dzieci dowolna

czas dwie godziny lekcyjne

materiały plastikowe opakowania o dowolnym kształcie: butelki, pudełka, formy po jajkach, nakrętki, metalowe puszki, fragmenty starych urządzeń, elementy elektroniki – cokolwiek wyobraźnia podpowie.
ORAZ: pistolety na klej, sznurki, wstążki, włóczki, samoprzylepne oczka, kawałki materiałów, kolorowych papierów itp.

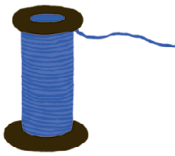

przygotowanie do lekcji

1. Prosimy dzieci, aby przez tydzień lub dwa obserwowały uważnie, jakie opakowania są w ich domach wyrzucane do śmieci.
2. Spośród wszystkich wyrzuconych opakowań dzieci powinny wybrać jedno lub dwa, które – ich zdaniem – można przerobić na zabawkę, pojemnik, przedmiot dekoracyjny, biżuterię. Inspiracją mogą być strony w internecie (wyszukać je można wrzucając do wyszukiwarki hasło „upcycling" – to właśnie znaczy drugie życie przedmiotów).

przykładowe strony poświęcone „drugiemu życiu przedmiotów"

Recykling, downcycling i upcycling – o co w tym chodzi – Zielona Ferajna

Upcycling Kreatywne DIY

68 Toilet roll, upcycling Ideas | papieroplastyka, rzemiosło dla dzieci, dziecięce rękodzieło (pinterest.com)

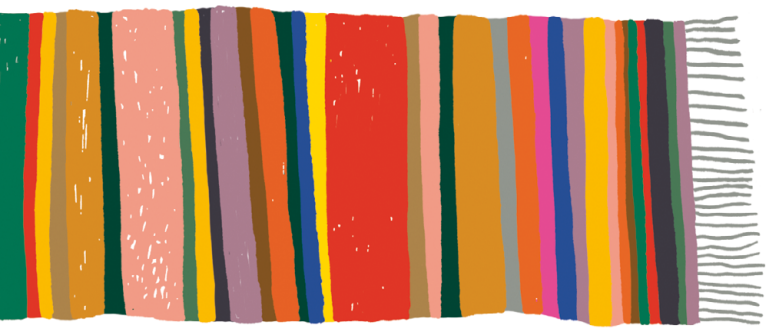

przebieg lekcji

1. Czytamy rozdział 4 z książki *Ty też możesz uratować świat*.
2. Rozmawiamy z dziećmi o tym, dlaczego tak ważne jest, aby ograniczać liczbę wyrzucanych przedmiotów. Można przywołać przykłady konkretnych śmieci, wraz z informacją, jak długo rozkładają się na wysypisku (sreberko po batoniku – 450 lat, aluminiowa puszka po napoju – 200 lat, butelka po napoju – do 1000 lat, a szkło – 4000 lat).
3. Aby przedmioty nie zaległy na wieczność na wysypisku (lub, co gorsza, np. w lesie), mamy dwa sposoby: upcycling, czyli przerabianie oraz recycling, czyli odzyskiwanie materiałów. Jedno i drugie jest w zasięgu naszych możliwości. Możemy przerabiać niektóre opakowania, możemy też segregować śmieci, dzięki czemu trafią do właściwego zakładu, w którym materiał, z którego zostały wykonane, zostanie odzyskany i przerobiony na coś innego (po odzyskaniu materiału z plastikowych butelek, można z nich zrobić namioty, rajstopy, bluzy, i wiele innych rzeczy).
4. Dzieci wykonują samodzielnie dekoracyjne przedmioty z opakowań, np. szufelkę z butelki:

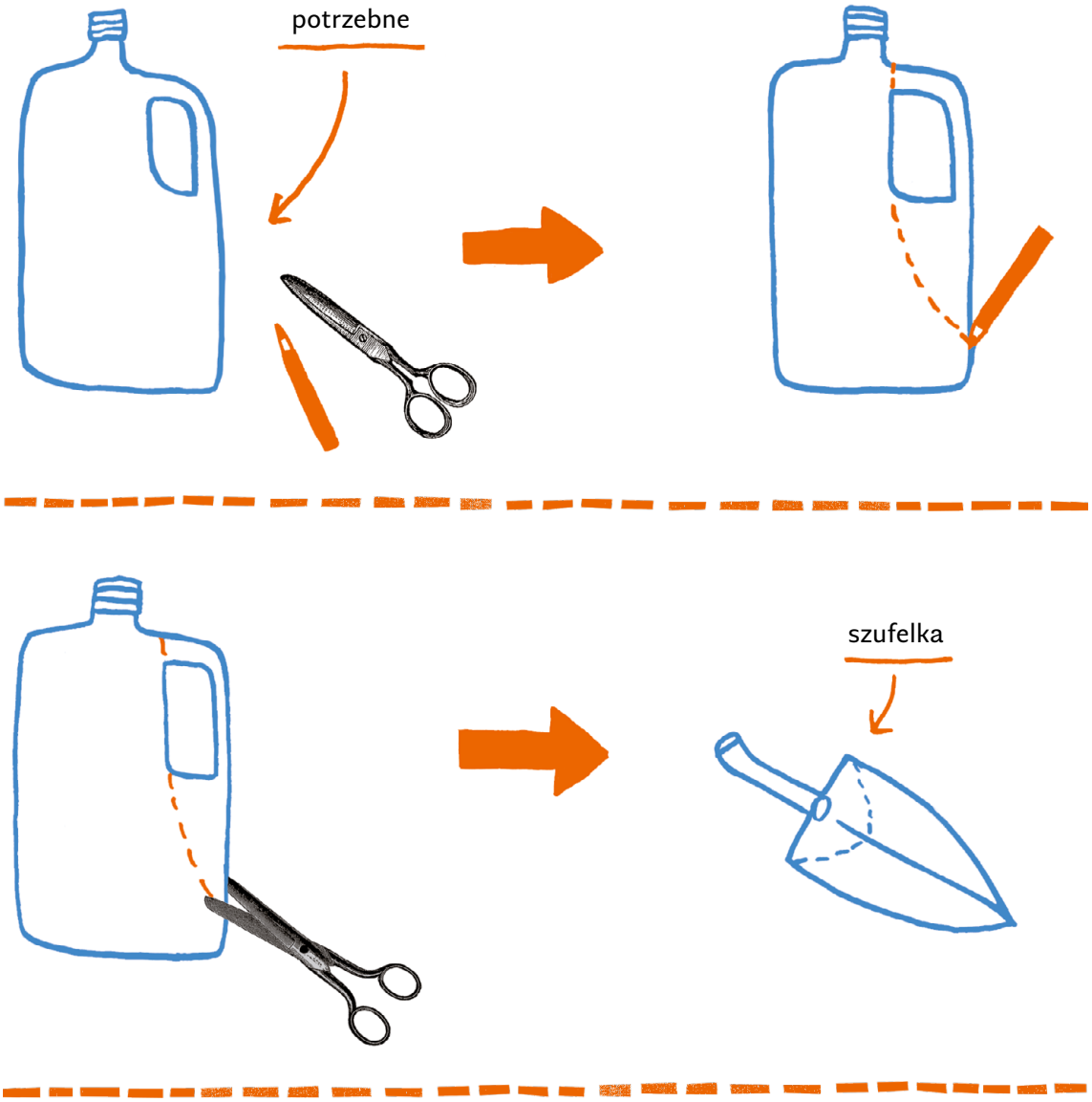

scenariusz 2

tytuł	DRUGIE ŻYCIE PRZEDMIOTÓW CZ. 2 – SEGREGACJA ŚMIECI
autorka	Justyna Bednarek
cel	wykształcić w dzieciach umiejętność właściwego segregowania śmieci.
miejsce	sala lekcyjna, pracownia plastyczna
liczba dzieci	15–20
czas	dwie godziny lekcyjne
materiały	wycięte z brystolu kartoniki wielkości kart do gry – dowolna, nieparzysta liczba

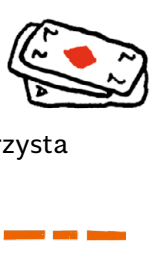

przebieg lekcji

1. Czytamy fragment *Z niezbędnika ekologa* z rozdziału 4 książki *Ty też możesz uratować świat*. Jest on poświęcony segregacji śmieci.
2. Przypominamy dzieciom, dlaczego tak ważne jest, aby właściwie segregować śmieci. Warto zwrócić uwagę na to, że czasem wrzucenie niewłaściwego materiału do pojemnika może sprawić, że cała partia śmieci musi zostać cofnięta do zmieszanych. Dlatego ważne jest, aby nauczyć się, co gdzie ma trafić.
3. Dzieci podzielone na 4 grupy wykonują 4 talie kart do gry, zgodnie z zasadami „Czarnego Piotrusia". Czyli: każda z grup na swoich kartonikach rysuje przedmioty które powinny trafić do pojemnika na szkło (grupa 1), metale i tworzywa sztuczne (grupa 2), papier (grupa 3) oraz odpady bio (grupa 4). Można posiłkować się ściągawką, która znajduje się w książce na stronach 58–59. Każda talia powinna się składać z 12 przedmiotów i 12 obrazków konkretnego pojemnika oraz 13. karty z przedmiotem, który należy wrzucić do pojemnika ze zmieszanymi śmieciami. Przykładowo: na 12 kartach może się znaleźć butelka po napoju gazowanym lub wodzie mineralnej, słoik po dżemie, butelka po winie, butelka po perfumach, potłuczony kieliszek, potłuczona szyba, potłuczona szklana patera, butelka po oliwie, itp. Do tego odpowiednia liczba pojemników na szkło, które będą z tymi przedmiotami tworzyć parę. Na trzynastej karcie znajduje się przedmiot, który należy wrzucić do odpadów zmieszanych (np. potłuczona żarówka albo doniczka).
4. Gdy talie będą gotowe, dzieci wymieniają się taliami i grają w podgrupach.

   Reguły gry: Jedną talią (25 kart) może grać do 4 dzieci. Dzieci siadają w kole. Nauczyciel rozdaje karty graczom. Dziecko, które zaczyna, najpierw ciągnie jedną kartę od osoby następnej w kolejce (siedzącej po jego lewej stronie), a potem wykłada jedną parę na stół. Gra toczy się aż do wyłożenia 12 par na stół. Wygrywa osoba, która najszybciej pozbędzie się kart. Przegrywa ta, której w ręce zostanie karta, która przedstawia przedmiot bez pary – ten, który powinien trafić do „zmieszanych". Ponieważ gra idzie bardzo szybko, w ciągu jednej lekcji każda podgrupa może zagrać różnymi taliami, a co za tym idzie – utrwalić sobie zasady segregacji śmieci.

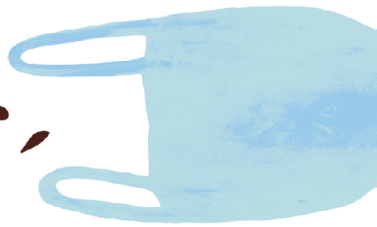

scenariusz 3

temat OSZCZĘDZAMY – POMAGAMY

autorka Justyna Bednarek

cel choć oszczędzanie pieniędzy i pomoc nie są wymieniane wśród najważniejszych założeń ekologii, to warto mieć świadomość, że samoograniczanie się, rezygnowanie z pewnych zakupów czy wygód albo mobilizowanie się do pewnych działań, może przynieść planecie korzyść. Dobrym przykładem jest zbieranie plastikowych nakrętek do butelek, dzięki któremu konkretny sponsor (odbiorca nakrętek) przeznacza pieniądze na konkretny, szlachetny cel. Taką akcję dzieci mogą zaplanować na własną rękę. Nauczą się dzięki temu pożytecznej, prospołecznej postawy.

miejsce najpierw sala lekcyjna, teren szkoły

liczba dzieci dowolna

czas poza lekcją, poświęconą na omawianie problemu – dowolnie długi. Kilka miesięcy lub rok szkolny.

przygotowanie do lekcji

Nauczyciel wraz z dziećmi wybiera cel działania (np. na lekcji wychowawczej). Zazwyczaj pojawia się on samoczynnie. Być może w okolicy znajduje się schronisko dla zwierząt, które potrzebuje finansowego wsparcia. Może organizacja pozarządowa, chroniąca lasy, potrzebuje wsparcia? A może jakaś chora osoba zbiera pieniądze na operację.

przebieg lekcji i dalszy ciąg akcji

1. Czytamy rozdział 7 z książki *Ty też możesz uratować świat*.
2. Być może uczniowie znają inne historie – podobne do historii domu pani Anastazji. Ważne, aby wzajemnie wymienić się doświadczeniami: kto i w jaki sposób pomagał, co można zrobić dla osób (lub np. zwierząt), które potrzebują naszej pomocy.
3. Stworzenie „planu pomocowego" dopasowanego do konkretnego celu. Może to być np.
   - Organizacja kiermaszu samodzielnie wyhodowanych roślinek.
   - Organizacja loterii fantowej z nagrodami (wykonanymi samodzielnie lub pozyskanymi z domu; każdy ma coś do oddania, niech się nie marnuje!).
   - Organizacja koncertu z biletami, z których dochód pójdzie na wskazany cel.
   - Zbiórka nieużywanej pościeli i ręczników – dla schroniska dla psów (zawsze potrzebują tego bardzo dużo).
4. Sformułowanie ulotki, w której opiszecie założenia akcji pomocowej.
5. Na bieżąco – dokumentacja zdjęciowa podjętych działań. Po to, aby na koniec zrobić wielkie podsumowanie wraz z fotorelacją. Nic tak nie wzmacnia proekologicznych i prospołecznych postaw, jak poczucie, że osiągnęło się zamierzony cel!

scenariusz 4

tytuł TAKA ZIMA TO NIE ZIMA (I CO ZROBIĆ, BY WRÓCIŁA)

autorka Justyna Bednarek

cel uświadomić dzieciom, że nasz świat składa się z naczyń połączonych. To że zmienia się klimat, jest (między innymi) skutkiem działań człowieka. Nie jesteśmy w stanie cofnąć pewnych zmian, ale możemy je zahamować, wykonując każdego dnia drobny gest. Na przykład zasadzić drzewo.

miejsce najpierw sala lekcyjna, potem teren na świeżym powietrzu, gdzie można posadzić drzewo lub drzewa (może to być w okolicach szkoły; można też zwrócić się o pomoc do burmistrza czy sołtysa, który wskaże miejsce publiczne, gdzie dzieci z nauczycielem mogłyby zasadzić drzewo).

liczba dzieci dowolna

czas dwie godziny lekcyjne

materiały sadzonka drzewa (jedna lub kilka).

przygotowanie do lekcji

Pozyskanie drzewka. Przykładowo, koszt sadzonki lipy w sklepie internetowym to od kilku do kilkudziesięciu złotych. Można pieniądze na ten cel wygospodarować z funduszu Rady Rodziców lub zarządzić zrzutkę (koszty uzgadniamy z możliwościami dzieci i ich rodziców).

UWAGA ☛ przed wyborem sadzonki warto poradzić się arborysty lub zaprzyjaźnionego ogrodnika. Źle dobrane drzewo może się nie przyjąć, albo słabo „współpracować" z innymi roślinami, bądź też po prostu nie pasować do otoczenia.

przebieg lekcji 1

1. Czytamy z dziećmi rozdział 9 z książki *Ty też możesz uratować świat*. Szczególnie zwracamy uwagę na część *Z niezbędnika ekologa* oraz punkt dotyczący ratowania drzew.
2. Wyjaśniamy dzieciom, dlaczego tak ważne jest to, by powierzchnia lasów na świecie się nie zmniejszała. Co dają nam lasy i jaki jest ich wpływ na zachowanie równowagi klimatycznej.
3. Możemy przytoczyć dzieciom historię ludzi, którzy dzięki samozaparciu i pracy w ciągu swojego życia wyhodowali cały las. (Przykładową historię znajdziemy tu: Mieszkaniec Indii zasadził SAM cały las – ŚwiatOZE.pl). Takie historie udowadniają, że mamy wpływ na swoje otoczenie i nawet działając w pojedynkę możemy sporo osiągnąć. A co dopiero działając w zespole!
4. W zależności od tego, jaką sadzonkę wybierzemy, przekazujemy dzieciom informacje o tym, jakie są wymagania konkretnej rośliny (ewentualnie zlecamy to „zadanie" dzieciom jako pracę domową.)

lekcja 2

Sadzimy drzewo. Nadajemy mu imię. W przyszłości – odwiedzamy i sprawdzamy, czy ładnie rośnie.

scenariusz 5

tytuł GWIAZDKA BEZ PIENIĘDZY

autorka Justyna Bednarek

cel pokazać dzieciom, że nawet bez pieniędzy mogą obdarować swoich najbliższych tym, co mają najcenniejsze: uważnością, pomysłem, zaangażowaniem, czasem. Zwrócenie uwagi na to, co w życiu liczy się bardziej od stanu posiadania. Wzmacnianie więzi.

miejsce sala lekcyjna

liczba dzieci dowolna

czas godzina lekcyjna

materiały potrzebny jest komputer z dostępem do Internetu oraz drukarka.

przygotowanie do lekcji

Nauczyciel prosi dzieci, aby zastanowiły się, co sprawia największą przyjemność ich rodzicom, dziadkom czy rodzeństwu. Co robią najchętniej. Czym się interesują. Jeśli dzieci tego nie wiedzą, niech podpytają swoich bliskich. Warto, jako inspirację, przeczytać fragment *Z niezbędnika ekologa*, z rozdziału 8. książki *Ty też możesz uratować świat*. Niech dzieci także same zastanowią się, co sprawiłoby im największą przyjemność – do zrealizowania bez pieniędzy.

UWAGA ☛ dobrym pomysłem może być podarowanie bliskim ulubionych piosenek. Nauczyciel może poprosić dzieci, aby dowiedziały się od rodziców, czego słuchają najchętniej.

przebieg lekcji

1. Czytamy rozdział ósmy z książki *Ty też możesz uratować świat*.
2. Dzieci opowiadają o tym, co wymyśliły lub czego się dowiedziały w domu. Co mogłoby być niematerialnym prezentem dla ich rodziców lub rodzeństwa. Nauczyciel podpowiada, w jaki sposób można wykonać konkretny niematerialny prezent. Gdzie szukać informacji, które będą potrzebne, aby go przygotować. Może też rozpisać konkurs na najlepiej zrealizowany prezent „bez pieniędzy".
3. Dzieci przygotowują dla swoich bliskich prezent – ulubioną piosenkę. Potrzebny do tego będzie darmowy generator kodów QR. Znajdziemy go tutaj: Darmowy generator kodów QR – klienckie kody QR w HD (websiteplanet.com)

   Na stronie z generatorem kodów odnajdujemy okienko, do którego trzeba wprowadzić adres URL i wklejamy (funkcją kopiuj – wklej) adres z youtube do konkretnej, ulubionej piosenki mamy lub taty. Następnie klikamy w żółty przycisk podpisany „Wygeneruj QR". Gdy pokaże się kod – zapisujemy go na pulpicie komputera. A potem drukujemy. Gotowy kod można wkleić do samodzielnie zrobionej kartki bożonarodzeniowej i położyć pod choinką. Kod odczytuje się np. jedną z darmowych aplikacji na telefon (np. code qr scanner).

   UWAGA ☛ Jest to tylko jeden z możliwych pomysłów. Wykorzystuje on smartfon i komputer, jednak pokazuje, że i te, związane ze współczesnością przedmioty mogą pomagać ograniczyć konsumpcyjne nastawienie do rzeczywistości.

scenariusz 6

tytuł NOSEM PSA

autorka Julia Łapińska

cele po zajęciach uczeń:

- rozpoznaje podstawowe sygnały ostrzegawczo-uspokajające, które wysyła pies i potrafi je odpowiednio zinterpretować;
- pogłębia swoją refleksję dotyczącą zmysłu węchu w życiu psa i człowieka;
- zaczyna dostrzegać, że istoty innych gatunków mają odrębny język, który należy szanować i który częściowo potrafimy zrozumieć.

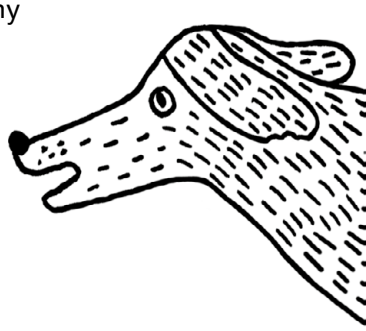

metody pracy burza mózgów/dyskusja
praca w grupie
praca indywidualna
pogadanka
scenka – drama
opcjonalnie: slajdy z psem ratownikiem GOPR

materiały pies-pluszak, opaski do zawiązywania oczu (może być szalik), 4 plastikowe kubeczki (wypełnione kolejno: kawą, gorącą czekoladą, przekrojonym kawałkiem cebuli, kawałkiem sera typu camembert).

wiek 6–10 lat

liczba uczestników dowolna

czas zajęć 45–60 minut

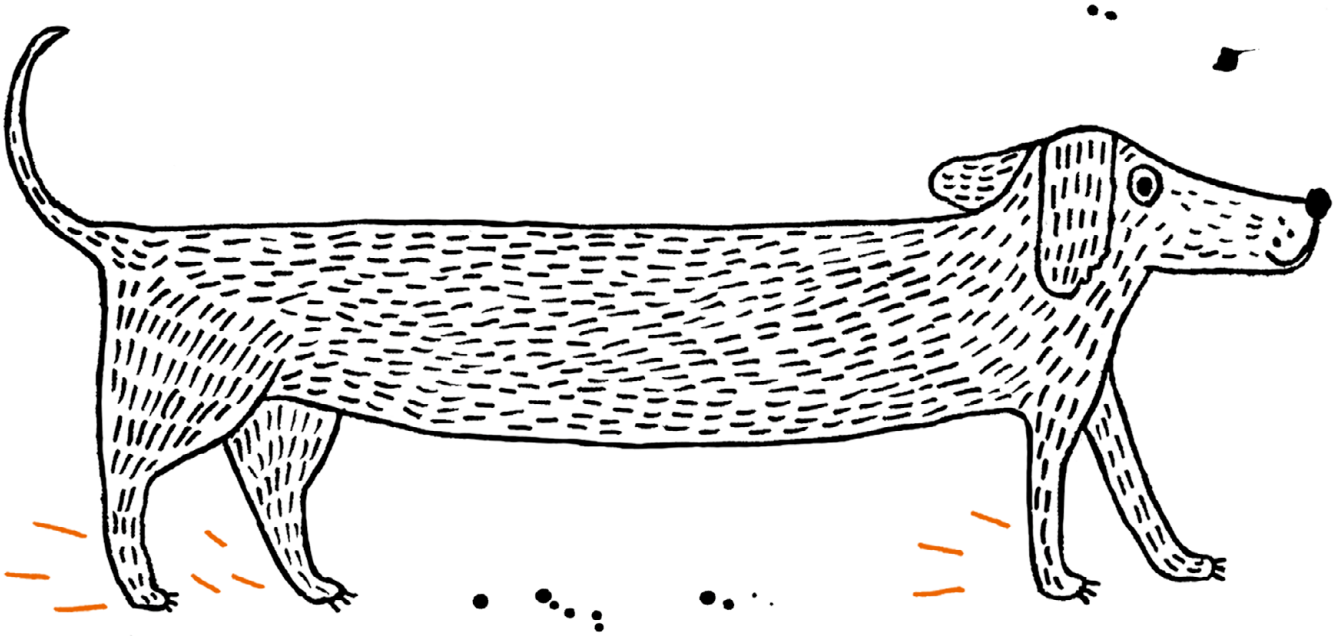

tok zajęć

1. Nauczyciel prosi dzieci o zamknięcie oczu. Przez kilkanaście sekund mają się skupić tylko na zmyśle węchu. Nauczyciel pyta, jakie zapachy poczuły. Czy każdy poczuł taki sam? Czy wyobrażały sobie, jak to jest odbierać świat tylko nosem bez pomocy oczu?
2. Czterech ochotników wychodzi na środek klasy. Nauczyciel zawiązuje każdemu z nich oczy opaską/szalikiem. Każdy z uczniów stojących przed klasą dostanie do powąchania kubeczek z inną zawartością. Dzieci muszą opisać, jaki zapach czują, czy jest przyjemny, czy przykry. Dzieci zdejmują opaski. Siadają w ławkach, a nauczyciel przeprowadza rozmowę o tym, jak czuły się, polegając tylko na zmyśle węchu (pewnie, czy niepewnie). Pytanie do grupy: czy brzydkie zapachy mogą pełnić rolę ostrzegawczą? Dlaczego coś pachnie brzydko, a coś ładnie (np. przeterminowane jedzenie zwykle pachnie brzydko)? Jeśli starczy czasu można zrobić więcej rund, by wszystkie dzieci mogły wziąć udział w zabawie.
3. Nauczyciel prosi dzieci, by wymieniły pozostałe zmysły. Pyta o to, który zmysł daje nam najwięcej informacji o świecie.
4. Nauczyciel prezentuje dzieciom pluszaka psa (może być kilka maskotek przyniesionych przez dzieci).

   Zadaniem dzieci jest określić, który ze zmysłów pomaga psu najlepiej orientować się w świecie. Nauczyciel zadaje pytanie pomocnicze o to, czy któreś z dzieci ma psa lub obserwowało zachowanie psa w parku. Celem jest, by dzieci same opisały, jak zachowuje się węszący pies.
5. Wskazując pluszaka, nauczyciel potwierdza odkrycie dzieci, że nos jest najważniejszym i najbardziej czułym organem u psa. Nauczyciel pyta dzieci, jak wykorzystywane są przez ludzi doskonały nos psa i zdolności tropiące. Wskazuje odpowiednio: pies ratownik, policyjny pies tropiący, pies przewodnik niewidomych – tu opcjonalnie można pokazać odpowiednie slajdy.
6. Psie BHP – tę część lekcji nauczyciel zaczyna od pytania: czy ktoś wie, co mówi nam pies, gdy ziewa? Odpowiedź jest zaskakująca i prawdopodobnie dzieci nie będą jej znać. Pies ziewaniem komunikuje, że jest zestresowany i nie chce być przez nas głaskany. Jest to jeden z sygnałów ostrzegawczych.

Nauczyciel tłumaczy, że język psa to coś, czego musimy się nauczyć, jeśli pies ma się z nami dobrze czuć, a my z nim bezpiecznie.

Pytanie do klasy: czy lubicie być ciągani za włosy lub klepani z zaskoczenia? A może lubicie, gdy ktoś was głaszcze po nosie? Dzieci dochodzą szybko do wniosku, że to powoduje niemiłe wrażenia. Nauczyciel tłumaczy, że pies także nie lubi, gdy go znienacka zaczynamy poklepywać albo ciągnąć za ogon.

Nauczyciel pyta dzieci, czy podbiegają do obcych psów na spacerach. W trakcie „burzy mózgów" grupa zastanawia się wspólnie, czy takie zachowanie jest właściwe. Psy, podobnie jak ludzie, mają różne charaktery. Niektóre mogą zareagować nerwowo na taki nagły kontakt, inne mogą się przestraszyć. Nauczyciel instruuje dzieci, że zawsze przed pogłaskaniem obcego psa powinny zapytać o zgodę właściciela.

7 Nauczyciel tłumaczy, co robić, aby kontakt z psem był miły dla psa.

Kucnąć, by zejść do jego poziomu. Poczekać, aż pies sam zainicjuje kontakt. Głaskać psa za uszami, po klatce piersiowej czy karku (nowo poznanego psa nie powinno się głaskać po głowie, gdyż uzna to za przejaw dominacji, lepiej głaskać pod brodą).

Dzieci kolejno podchodzą do pluszaka i wypróbowują opisane metody (ważne, by pamiętały o kucnięciu, by zejść do poziomu psa).

8 Nauczyciel opisuje sygnały, które świadczą o tym, że pies nie chce być głaskany. Tak zwane „sygnały uspokajające". Jest to m.in. ziewanie, odwracanie głowy, oblizywanie nosa. Patrzenie w bok też świadczy o tym, że pies jest zestresowany. Dopiero gdy nie odczytamy tych pierwszych sygnałów, pies zaczyna warczeć i szczekać. Atak jest ostatecznością i zawsze jest poprzedzony sygnałami uspokajająco/ostrzegawczymi. Psów nie należy się bać, trzeba natomiast zrozumieć ich język i sygnały, które nam wysyłają. Nie zawsze pies ma ochotę na zabawę czy głaskanie.

Zadanie teatralne dla dzieci: niech spróbują odegrać scenkę z wykorzystaniem sygnałów ostrzegawczych, takich jak ziewanie czy odwracanie głowy.

Pytanie do dzieci: czy my ludzie też wysyłamy takie sygnały, kiedy ktoś zachowuje się w stosunku do nas w sposób, jaki nam się nie podoba?

9 Zapachowy spacer. Dzieci udają się z nauczycielem na spacer po szkole (stołówka, sala gimnastyczna, szatnia, umywalnia). Mają sobie wyobrazić, że w czasie tego spaceru poznają świat jak pies, a więc tylko nosem i zapamiętać jak największą liczbę zapachów. Po powrocie do klasy nauczyciel wypisuje na tablicy zapachy wymienione przez dzieci. Powstaje – „mapa zapachów naszej szkoły".

Opcjonalnie w trakcie nauki zdalnej zapachowy spacer może odbyć się w domu. Prosimy dziecko, by przeszło po wszystkich pomieszczeniach w domu (kuchnia, łazienka, pokój, otwarcie przez dziecko lodówki, kosza na śmieci; może to zrobić w asyście rodzica, który przebywa w domu). Po tym zadaniu podejmujemy wspólnie z grupą próbę odtworzenia zapamiętanych zapachów.

Pytanie do dzieci: czy wyobrażają sobie świat bez zapachów?

scenariusz 7

tytuł ODPOWIEDZIALNOŚĆ – WAŻNE SŁOWO

autorka Julia Łapińska

wiek 7–9

czas 60 min

cele po zajęciach uczeń:
- rozumie, co to znaczy ponosić konsekwencje swoich wyborów;
- definiuje pojęcie odpowiedzialności;
- dostrzega, że każdy z nas ma wpływ na środowisko;
- rozumie, co to znaczy być odpowiedzialnym konsumentem.

formy i metody pracy wspólna lektura tekstu
praca indywidualna
praca w grupie
gra dydaktyczna
dyskusja

materiały
- książka *Ty też możesz uratować świat. Ekoopowieści z Pietruszkowej Woli*
- kolorowe kartki
- kartki z nazwani zawodów
- rzutnik (z dostępem do internetu)

1 Nauczyciel siada z dziećmi w kręgu i czyta historię o koniu w Zakopanem (*Ty też możesz uratować świat. Ekoopowieści z Pietruszkowej Woli*, s. 72–73, 79), który był źle traktowany przez woźnicę. To bardzo smutna historia, ale stanowi wyrazisty początek do rozmowy o odpowiedzialności.

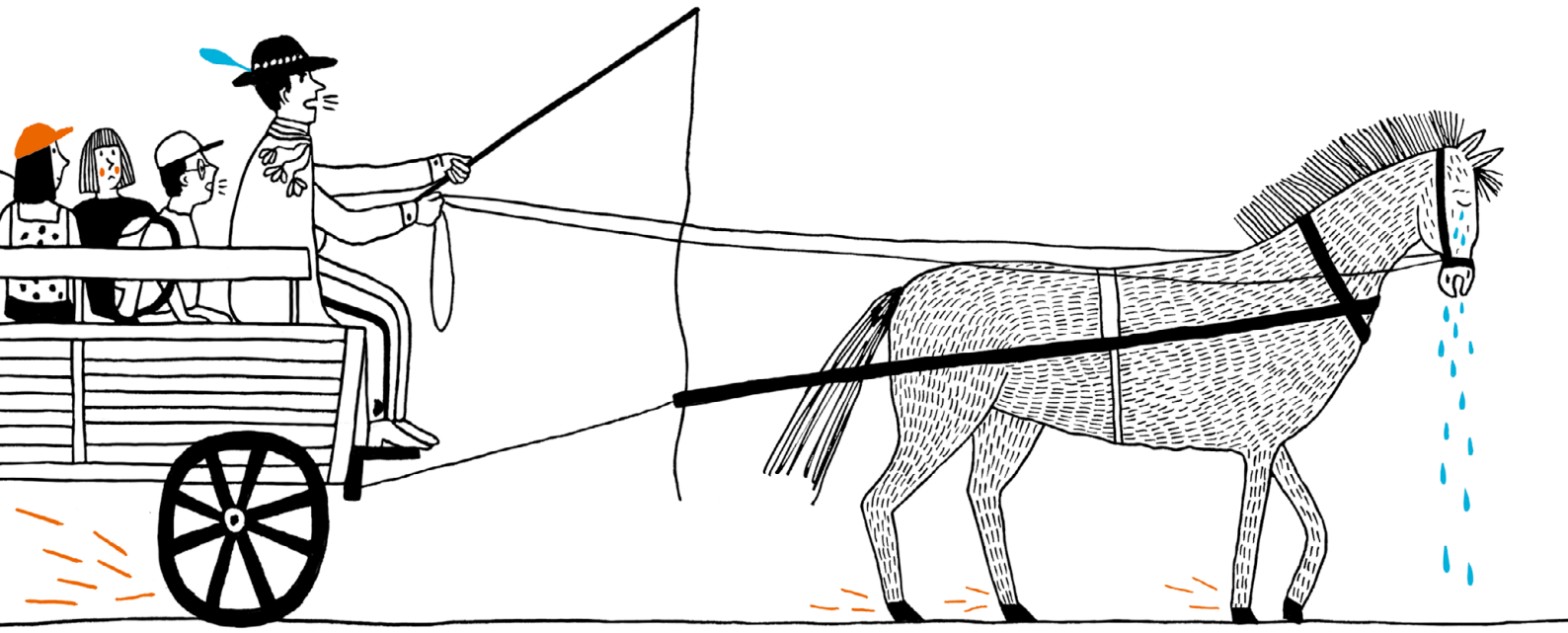

Prowadzący pyta dzieci:

- Czy właściciel konia zachował się odpowiedzialnie?
- Co to znaczy odpowiadać za kogoś?
- Czy ktoś z was ma zwierzątko, a może o nim dopiero marzy?
- Czy posiadając psa albo kota można zapominać o karmieniu zwierzątka?
- W czym jeszcze objawia się odpowiedzialność za zwierzątko?

2. Prowadzący rozdaje dzieciom karteczki z nazwami różnych zawodów. Dziecko ma odegrać wylosowany zawód, a pozostałe dzieci muszą odgadnąć, co to za zawód. Po każdej takiej scence zastanawiamy się wspólnie, czy to odpowiedzialny zawód. Nauczyciel pyta, czy np. lekarz może stać się nagle nieodpowiedzialny i przestać leczyć pacjentów? Dzieci definiują pojęcie nieodpowiedzialności. Nauczyciel pyta dzieci, za co możemy być odpowiedzialni: za innych, za siebie (np. nasze zdrowie), za planetę (np. nie śmiecąc).

3. Dzieci stają w kręgu. Jedno dostaje czerwoną i niebieską kartę. Czerwona to karta nieodpowiedzialności, a niebieska to odpowiedzialności. Nauczyciel siada w środku. Dziecko podchodzi i pyta nauczyciela: co pan/pani robiła wczoraj? Nauczyciel odpowiada: posegregowałam śmieci i wyrzuciłam do odpowiednich koszy, wyszłam na spacer z psem. Ale może też odpowiedzieć: nie umyłam zębów, bo mi się nie chciało. Nie wyprowadziłam psa, bo mi się nie chciało itd. Wtedy uczeń decyduje, czy nauczyciel biorący udział w dramie, zachował się odpowiedzialnie, czy też nie. W zależności od swojej oceny podaje mu czerwoną lub niebieską kartkę. Zabawa może powodować salwy śmiechu, ale skłania dzieci do refleksji.

4. Burza mózgów. Co by było, gdybyśmy mogli robić to, co nam się żywnie podoba? Na przykład przestali myć zęby, nie chodzili do szkoły, wyrzucali śmieci, gdzie popadnie.

5. Zabawa z piłką. Jestem odpowiedzialny, gdy... Dzieci podają sobie piłkę i każdy trzymający piłkę ma za zadanie dokończyć to zadanie.

6. Nauczyciel czyta wraz z dziećmi *Niesamowitą historię Samii i Dżamii*. Tłumaczy, że opowieść ta kryje w sobie wiele prawdy. Niestety, istnieją na świecie miejsca, w których dzieci pracują niemal za darmo i nie mogą liczyć na edukację. By zapobiegać takim praktykom, powinniśmy nauczyć się kupować w sposób społecznie odpowiedzialny. Prowadzący czyta z dziećmi fragment *Z niezbędnika ekologa*. Na rzutniku pokazuje metki i etykiety, które dają pewność, że odzież szyto z poszanowaniem środowiska naturalnego i bez wyzysku pracowników. Po lekturze pyta dzieci:
   - Dlaczego powinniśmy interesować się tym, w jakich warunkach i przez kogo szyte są nasze ubrania?

scenariusz 8

tytuł CO LUBI LAS

autorka Julia Łapińska

wiek 8–10

czas 60–120 minut

cele po zajęciach uczeń:

- wyjaśnia, jak zachowywać się w lesie, by nie przeszkadzać zwierzętom;
- dostrzega rolę przyrody w życiu człowieka;
- rozwija postawę empatii wobec zwierząt i przyrody;
- lepiej rozumie pojęcie ocieplenie klimatu;
- potrafi wytłumaczyć, jak zapobiegać ociepleniu klimatu;
- odróżnia odgłos sarny od odgłosu jelenia;
- wie, wobec jakich zwierząt zachować w lesie ostrożność.

formy i metody pracy

głośna lektura
praca indywidualna
praca w grupie
metoda dramy
slajdy i film
wycieczka do lasu/parku

materiały

- *Historia białego niedźwiedzia i dziewczynki o imieniu Gana* (z książki *Ty też możesz uratować świat. Ekoopowieści z Pietruszkowej Woli*)
- karteczki z nazwami zwierząt
- kserówki/wydruki z książki (książka *Ty też możesz uratować świat. Ekoopowieści z Pietruszkowej Woli*)
- slajdy ze zwierzętami
- film z odgłosami zwierząt (źródło: youtube)

tok zajęć

1. Dzieci siadają w kręgu. Nauczyciel prosi, by uczniowie wylosowali karteczki z nazwami zwierząt. Jedno z dzieci wychodzi na środek. Ma odegrać wylosowane zwierzę. Inne dzieci muszą odgadnąć, jakie to zwierzę. I tak po kolei.
2. Nauczyciel czyta dzieciom *Historię białego niedźwiedzia i dziewczynki o imieniu Gana* (z książki *Ty też możesz uratować świat. Ekoopowieści z Pietruszkowej Woli*). Po lekturze prowadzący zadaje pytania:
   - ☛ Czy znacie inne przykłady przyjaźni ludzi i zwierząt?
   - ☛ Co zrobiła Gana, kiedy jej przyjaciel był w potrzebie?
   - ☛ Czy Gana zdoła sama ocalić inne niedźwiedzie?
3. Prowadzący tłumaczy dzieciom, że nasze i kolejne pokolenia zmagać się będą z ociepleniem klimatu. Nie służy ono ani ludziom, ani zwierzętom. Prowadzący pyta:
   - ☛ Czy wiecie, co to ocieplenie klimatu? (dzieci zapewne nie wiedzą, ale w trakcie burzy mózgów, łatwiej będzie im wytłumaczyć to pojęcie)
4. Nauczyciel tłumaczy dzieciom, że możemy zapobiegać ociepleniu klimatu. Czyta na głos fragment *Z pamiętnika Marcela*. Prowadzący dzieli dzieci na 7 grup (po dwie, trzy osoby).

   Każda grupa dostaje wydrukowane wskazówki, jak oszczędzać wodę, papier, energię elektryczną, kupować z głową, postawić na rower i nogi, ratować drzewa, wytwarzać mało śmieci. Źródło: z niezbędnika ekologa s.113–115 (*Ty też możesz uratować świat. Ekoopowieści z Pietruszkowej Woli*). Każda z grup dostaje pięć minut, żeby przeczytać głośno i przedyskutować punkty na kartce. Potem głośno omawia je przed klasą.
5. Nauczyciel zabiera dzieci do lasu lub parku.

   Nauczyciel pyta dzieci, czy mają jakieś ulubione zwierzę. A może jest to ptak?
6. Prowadzący prosi uczniów, by każdy wybrał drzewo w lesie lub w parku i przez chwilę wyobraził sobie, że sam się w nie zamienia. Mogą też zamknąć oczy. Na czym się skupiają? Na zapachach? Drzewo przecież nie ma oczu jak my. Nauczyciel pyta uczniów:
   - ☛ Jak się czułeś jako drzewo?
   - ☛ Czy przeszkadzał ci hałas w lesie?
   - ☛ Czy potrafisz wymienić gatunek drzewa, który wybrałeś?
7. Po powrocie do klasy nauczyciel odtwarza uczniom filmy z odgłosami sarny i jelenia (np. szczekanie saren na łące i w lesie; rykowisko – można je znaleźć na youtube). Prowadzący pyta dzieci, czy słyszały kiedykolwiek takie odgłosy w lesie? Wyjaśnia pojęcie: rykowisko.
8. Prowadzący wyświetla uczniom slajdy z leśnymi zwierzętami. Dzieci nazywają je po kolei. Nauczyciel prosi, by uczniowie wskazali, wobec których zwierząt należy zachować ostrożność i dlaczego. Jak należy się zachować spotkawszy w lesie lochę z małymi?

scenariusz 9

tytuł SZACUNEK – INNY, ALE TAKI JAK JA

autorka Julia Łapińska

czas lekcji 90 minut

wiek 8–10 lat

cele po zajęciach uczeń:
- rozumie, jak istotna jest w życiu troska o uczucia innych;
- potrafi wytłumaczyć własnymi słowami, czym jest tolerancja;
- potrafi zdefiniować, gdzie są granice tolerancji i jakich zachowań nie powinniśmy akceptować (np. przemocy);
- potrafi własnymi słowami zdefiniować słowo godność;
- zapamiętuje, że istnieje dokument nazwany *Powszechną Deklaracją Praw Człowieka*.

formy i metody pracy
praca indywidualna
praca w grupie
improwizacja (metoda impro)
burza mózgów
mapa myśli
gra dydaktyczna
praca z tekstem
dyskusja

materiały
- Opowiadanie *Opowieść żółtego namiotu* (*Ty też możesz uratować świat. Ekoopowieści z Pietruszkowej Woli*)
- wiersz *Paweł i Gaweł* Aleksandra Fredry
- wydrukowane obrazki, ilustrujące słowo tolerancja
- płachta papieru
- flamastry
- rzutnik
- piosenka *Wszystkie dzieci nasze są* Jacka Cygana i Majki Jeżowskiej

tok zajęć

1 Prowadzący prosi dzieci, by stanęły w kole. Pierwsze w kolejności dziecko ma wypowiedzieć nazwę swojej ulubionej potrawy i „rzucić" ją rękoma w powietrzu do wybranego w kole dziecka (jakby rzucało realnie istniejący przedmiot). Dziecko rzuca i woła np. „pizza". Drugie dziecko „łapie" tę potrawę i odpowiada błyskawicznie „pizza tak i..." (tu podaje nazwę wymyślonej przez siebie potrawy, np. „pizza tak i...lody"). Następnie rzuca wyimaginowane lody do kolejnego dziecka, którego zadaniem jest odpowiedzieć „lody tak i...", oraz dodać swoją potrawę i zaproponować kolejnemu. Np. „lody tak i... jabłko". Po zabawie dzieci siadają w kole.

Prowadzący pyta:

- ☛ Które z tych potraw mielibyście ochotę teraz zjeść?
- ☛ Czy wszyscy ludzie lubią takie same potrawy?
- ☛ Czy znacie ludzi, którzy lubią jeść coś, czego wy nie lubicie?
- ☛ Czy znacie ludzi, którzy mają inny gust niż wasz, np. noszą ubrania, których nigdy byście nie założyli?
- ☛ Czy to, że ktoś lubi inne potrawy albo inaczej się ubiera, oznacza, że jest gorszym człowiekiem?

2 Prowadzący dzieli dzieci na 3 grupy. Każda z nich losuje przygotowane przez nauczyciela 2–3 obrazki. Obrazki w różny sposób ilustrują słowo „tolerancja" (np. bawiące się razem dzieci o różnym kolorze skóry, ludzie ubrani w klasyczne i bardziej niestandardowe ubrania obok siebie itp.). Dzieci mają kilka minut w grupach, by przyjrzeć się obrazkom i wspólnie porozmawiać: co to znaczy, że ktoś jest tolerancyjny? Nauczyciel zapisuje na tablicy słowo „tolerancja". Grupy kolejno prezentują swoje spostrzeżenia. Nauczyciel zapisuje słowa-klucze na tablicy w formie mapy myśli.

3 Nauczyciel czyta dzieciom bajkę Aleksandra Fredry *Paweł i Gaweł*. Wspólna lektura ma posłużyć poruszeniu tematu granic tolerancji. Prowadzący pyta:

- ☛ Czy są granice tolerancji?
- ☛ Wskaż takie zachowania, sytuacje, których nie powinniśmy tolerować.
- ☛ Czy Gaweł przekroczył granice cierpliwości Pawła?
- ☛ Co to znaczy, że ktoś przekracza czyjeś granice?

4 Dzieci wspólnie z nauczycielem tworzą „mapę szacunku i tolerancji". Nauczyciel pyta dzieci, jak zachowuje się osoba pełna szacunku i tolerancji? Prowadzący moderuje odpowiedzi. Zapisuje na tablicy (lub na dużej płachcie papieru) spostrzeżenia dzieci.

5 Prowadzący wyświetla na rzutniku stronę tytułową *Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka*. Tłumaczy dzieciom, że istnieje taki dokument, który broni podstawowych praw wszystkich ludzi.

6 Nauczyciel wprowadza pojęcie „godność człowieka". Zapisuje je na tablicy. Pyta, czy dzieci zetknęły się już z tym słowem. Nauczyciel tłumaczy uczniom, że w poszanowaniu czyjejś godności pomaga nam dostrzeganie jego dobrych cech. Nauczyciel pyta: czy każdy człowiek ma choć jedną dobrą cechę?

Prowadzący proponuje ćwiczenie. Przygotowuje tyle kartek, ile jest dzieci. Na górze każdej kartki jest imię oraz inicjał (jeśli imiona się powtarzają) każdego dziecka w klasie. Kartki krążą po klasie. Każdy ma za zadanie napisania jednego zdania na każdej kartce, które jest zarazem odpowiedzią na pytanie, za co lubię Marysię, Jasia, Zosię itd. Potem każdy dostanie taką karteczkę, na której będzie napisane, za co inni go lubią. Po wykonanym ćwiczeniu nauczyciel tłumaczy, że dużo łatwiej o szacunek i tolerancję, kiedy patrzymy na siebie życzliwie. Powinniśmy uczyć się całe życie postawy życzliwości.

7 Dzieci słuchają wspólnie piosenki Majki Jeżowskiej *Wszystkie dzieci nasze są* (najlepiej z teledyskiem, który krzewi postawę tolerancji – źródło youtube). Po wysłuchaniu utworu nauczyciel pyta dzieci:

- ☛ Na jakie słowa zwróciliście uwagę w piosence?
- ☛ Czy nasza postawa pełna szacunku i tolerancji wpływa na innych ludzi?

- Czy tolerancji można się nauczyć, a może się z nią rodzimy?
- Co przeszkadza nam być tolerancyjnymi (np. uprzedzenia, nieznajomość faktów, pochopne i szybkie ocenianie innych)?

8 Nauczyciel czyta dzieciom opowiadanie *Opowieść żółtego namiotu* (*Ty też możesz uratować świat. Ekoopowieści z Pietruszkowej Woli*)

Prowadzący pyta:
- Co to jest szacunek dla przedmiotów?
- Czy jeśli traktujemy przedmioty z szacunkiem, to one się nam odwdzięczają?
- Czy traktowanie przedmiotów z szacunkiem i zapewnienie im długiego życia, to postawa, która służy naszej planecie? W jaki sposób?

scenariusz 10

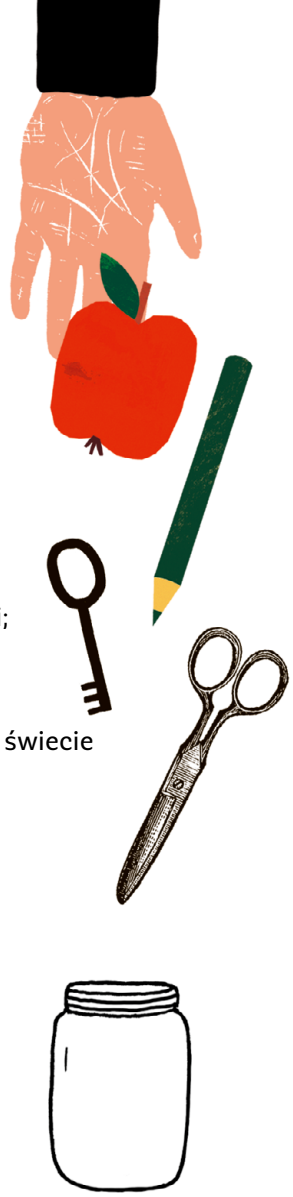

tytuł WSPÓŁDZIAŁANIE NASZĄ SIŁĄ!

autorka Julia Łapińska

czas 60 minut

wiek 8–10 lat

cele po zajęciach uczeń:
- ☛ odróżnia postawę egoistyczną od altruistycznej;
- ☛ dostrzega, że współdziałanie przynosi wiele korzyści;
- ☛ objaśnia, co to znaczy, że ktoś jest egoistą;
- ☛ dostrzega korzyści płynące z dzielenia się;
- ☛ dostrzega, że przebywanie zbyt długo w wirtualnym świecie nie sprzyja współdziałaniu i rodzi osamotnienie.

formy i metody pracy praca indywidualna
praca w grupie
gra impro
dyskusja
głośne czytanie książki

materiały
- ☛ fragmenty książki *Ty też możesz uratować świat. Ekoopowieści z Pietruszkowej Woli*
- ☛ flamastry, karteczki
- ☛ słoik
- ☛ rzutnik z dostępem do internetu

tok zajęć

1 Nauczyciel prosi uczniów, by usiedli w kręgu. Ich zadaniem będzie teraz opowiadanie historii „po jednym słowie". Każdy ma wypowiedzieć tylko jedno słowo, a po chwili zacznie powstawać historia. Np. Uczeń A: szklanka; uczeń B: podskoczyła; uczeń C: wysoko; uczeń D: smutna; E: zasnęła itd. Na początku historia może się nie kleić (nie o logikę, ale o uruchomienie wyobraźni tu chodzi), ale już po chwili dzieci wciągają się w wymyślaną wspólnie historię. Idealnie byłoby, gdyby dzieci zapamiętały wszystkie słowa, ale nauczyciel może też zapisywać je na osobnej kartce i odczytywać im, co jakiś czas ich tworzoną grupowo historię. Prowadzący przerywa w końcu i zachęca uczniów do rozmowy na temat wspólnego doświadczenia.
- ☛ Czy lepiej wymyślać historię samemu, czy razem?
- ☛ Co osiągnęliśmy dzięki współdziałaniu?
- ☛ Czy wymyślona historia jest ciekawsza dzięki temu, że wymyślamy ją wspólnie?
- ☛ Czy potraficie objaśnić znaczenie przysłowia „co dwie głowy, to nie jedna"?

2 Nauczyciel czyta dzieciom fragmenty książki *I ty możesz uratować świat*, *Z pamiętnika Marcela*. Fragment traktuje o wymienianiu się zabawkami (s. 68–69).

„Przyszło mi do głowy, że niektórymi zabawkami mogę się wymieniać z kolegami – bo dzięki temu każdy będzie miał tak jakby więcej".

Prowadzący pyta dzieci, co sądzą o pomyśle Marcela?

- Czy lubicie się wymieniać przedmiotami?
- Czy dzielicie się z innymi dziećmi np. swoimi przyborami szkolnymi, czy pożyczacie je innym?
- Na co może liczyć osoba, która dzieli się z innymi?
- Czy potraficie wytłumaczyć, co to znaczy samolub?
- Co traci samolub przez swoją postawę?
- Nauczyciel pyta uczniów, jak czują się w towarzystwie osób samolubnych, które nie chcą się dzielić.
- Czy dzielimy się tylko przedmiotami? A może można podzielić się z kimś dobrym humorem?
- Czy możemy podzielić się wiedzą, umiejętnościami?

4 Nauczyciel prosi uczniów, by na kartce narysowali coś, czym chcieliby się podzielić (zabawka, słoneczko, kwiatek – warunek, by to było coś, co ma wywołać w innych dobry humor). Dzieci składają rysunki w kwadracik, a potem wrzucają do słoika. Potem następuje druga runda. Każdy losuje rysunek, którym ktoś z klasy chciał się z nim podzielić. Jeśli trafi na swój, to ponawia losowanie. Prowadzący pyta uczniów, jak się czują, kiedy się ktoś z nimi dzieli?

5 Prowadzący tłumaczy dzieciom słowo altruista. Może też zapisać je na tablicy. Prowadzący pyta dzieci, czy znają ze swojego otoczenia przykłady altruizmu. Wyświetla na slajdach działania wolontariuszy Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Jest to przykład wspólnych działań, który sprawia, że Fundacja Wielkiej Orkiestry z naszą pomocą może zebrać ogromne środki na leczenie potrzebujących. Nawet małe dziecko (pod opieką dorosłego) może być częścią Orkiestry i nieść wspólnie pomoc. Nauczyciel zapoznaje dzieci z pojęciem wolontariusz.

6 Nauczyciel opowiada dzieciom rzymską bajkę o dwóch synach rolnika.

Pewien rolnik miał dwóch synów. Bardzo pragnął, by po jego śmierci także żyli w zgodzie i rozumieli, jak ważne jest współdziałanie i trzymanie się razem. Aby im to wytłumaczyć, położył przed każdym po gałązce i poprosił każdego z synów o jej przełamanie. Zrobili to bez trudu. Po chwili rolnik położył cały pęk gałęzi. Ani jeden, ani drugi syn nie zdołali przełamać pęku. Teraz synowie zrozumieli, co chciał im przekazać ojciec.

Nauczyciel prosi uczniów o zinterpretowanie tej bajki. Pokazuje ona, że współdziałanie i wzajemna solidarność czynią nas w życiu silniejszymi.

7 Prowadzący czyta z dziećmi *Bajkę o Jaśku, jego matce i smartfonie* (s. 95–101).

Nauczyciel pyta dzieci:

- Czy smartfon wpłynął na Jaśka, a jeśli tak to w jaki sposób?
- Czy wiecie, co to jest wirtualny świat?
- Czy wolicie bawić się z kolegami na żywo, czy grać w gry w internecie?
- Czy czujecie większe znużenie po dwóch godzinach gry w piłkę, czy po dwóch godzinach siedzenia ze smartfonem?
- Jakie zabawy z rówieśnikami są niemożliwe przez internet?
- Co oznaczają słowa Jaśka, że „Smartfon ukradł mi kawałek życia".
- Czy łatwiej współdziałać w wirtualnym świecie, czy na żywo?

scenariusz 11

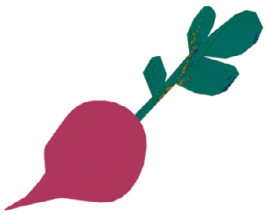

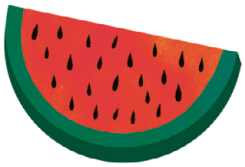

tytuł JEM EKO

autorka Julia Łapińska

czas 45 minut

wiek 7–10 lat

cele po zajęciach uczeń:

- dostrzega, że wybory żywieniowe wpływają na nasze zdrowie i na środowisko;
- odróżnia zdrowe jedzenie od jedzenia, które nam nie służy i umie to uzasadnić;
- objaśnia, czym jest talerz zdrowego żywienia;
- wyjaśnia, czym jest wegetarianizm;
- wie, że olej palmowy jest szkodliwy dla zdrowia;
- potrafi odczytać z opakowania skład produktów spożywczych (spostrzega istnienie niezdrowych substancji dodatkowych dodawanych do produktu).

formy i metody pracy praca indywidualna
praca w grupie
drama
dyskusja
burza mózgów

materiały

- kosz, np. wiklinowy
- produkty żywnościowe (zdrowe i niezdrowe)
- kartki wycięte w kształt talerza
- flamastry
- wydrukowane zdjęcia z produktami żywnościowymi wchodzącymi w skład talerza zdrowego żywienia
- rzutnik z dostępem do youtube
- fragmenty książki *Ty też możesz uratować świat. Ekoopowieści z Pietruszkowej Woli*

tok zajęć

1. Prowadzący rozdaje dzieciom duże kartki wycięte na kształt okrągłego talerza. Dzieci mają kilka minut, by narysować, co jadły wczoraj przez cały dzień. Nauczyciel zachęca uczniów, by pokazali sobie nawzajem rysunki i odpowiedzieli na pytania:
   - Czy na moim talerzu było dużo warzyw i owoców?
   - Co najbardziej lubię jeść?
   - Jaka jest moja ulubiona potrawa?
   - Czy jest takie jedzenie, po którym czuję się źle?
   - Co to jest alergia pokarmowa? Czy znam dzieci, które nie mogą jeść pewnych pokarmów?
   - A może sam nie mogę jeść pewnych pokarmów?
   - Czy wiem, co to wegetarianizm?
   - Czy znam ludzi, którzy nie jedzą mięsa?
   - Dlaczego jedzenie warzyw i owoców jest tak ważne?
   - Ile razy dziennie jem słodycze? Czy to dobre dla mojego zdrowia?
   - Jak się czuję, kiedy zjem bardzo dużo słodyczy?

2. Nauczyciel wygłasza krótką pogadankę o tym, czym jest talerz zdrowego żywienia. Opowiada, jakie produkty, w jakich proporcjach powinny się znaleźć w naszym jadłospisie. Zauważa, że na talerzu żywienia nie ma słodyczy, a już na pewno nie tych przetworzonych. Nauczyciel w czasie pogadanki wyświetla talerz zdrowego żywienia na rzutniku. Prosi, by dzieci dobrze mu się przyjrzały i go zapamiętały.

3. Dzieci losują umieszczone w pudełku wydrukowane rysunki/zdjęcia produktów żywnościowych. Nauczyciel zawiesza na tablicy ogromny arkusz w kształcie pustego talerza, arkusz można też położyć przed dziećmi na podłodze. Zadaniem dzieci jest powklejać produkty (magnesami lub ewentualnie klejem; mogą też rysować produkty po wcześniejszym wylosowaniu ich nazwy) w pustych miejscach, zgodnie z tym, czego nauczyły się w trakcie pogadanki. Nauczyciel koordynuje ich działania. Pomaga dopasować odpowiednie produkty do miejsca na talerzu zdrowego żywienia. Kiedy wszystkie rysunki/zdjęcia znajdą się na swoich miejscach, można jeszcze raz podkreślić, jak ważne są proporcje produktów (przewaga warzyw i owoców) i to omówić.

4. Prowadzący zaprasza dzieci do wysłuchania popularnej piosenki *Witaminki* grupy Fasolki (źródło np. youtube). Można odtworzyć piosenkę kilkukrotnie, by dzieci śpiewały refren razem z fasolkami. Nauczyciel pyta:
   - Gdzie jest najwięcej witamin?
   - Czy możecie jakieś wymienić?

   Opowiada historię o marynarzach, którzy na statkach wozili ze sobą kiszoną kapustę. W ten sposób dostarczali organizmowi witaminy C i nie chorowali na szkorbut.

   Prowadzący pyta, kto z uczniów przynosi owoce lub warzywa na drugie śniadanie?

5. Nauczyciel zaprasza uczniów na dywan. Pośrodku stoi kosz wypełniony produktami spożywczymi (np. jabłko, papryka, marchewka, ser, jogurt, zupa w proszku, lizaki, konserwa rybna i, napój gazowany, itd.). Ważne, by były tam zarówno produkty zdrowe, jak i mocno przetworzone. Każde dziecko ma wyciągnąć jeden produkt, a potem uzasadnić przed grupą, czy jest on zdrowy, czy nie. Nauczyciel moderuje rozmowę, by wywiązała się dyskusja. Proponuje zabawę w „żywnościowych detektywów". W tym celu dzieci czytają etykiety na

produktach. Nauczyciel zwraca im uwagę, że najzdrowszy jest tzw. prosty skład, lecz niestety wiele produktów ma bardzo dużo substancji konserwujących i ulepszaczy.

Prowadzący proponuje, że kto wytropi najwięcej takich substancji, ten otrzyma nagrodę. Może być nią zdrowy smakołyk z koszyka. Na przykład ciekawy owoc typu granat lub mango. Prowadzący tłumaczy też, czym jest olej palmowy i dlaczego w wielu krajach został zakazany. Powinniśmy ograniczać tego rodzaju jedzenie, gdyż nie służy naszemu zdrowiu ani planecie. By powstawał tego rodzaju olej, karczuje się lasy tropikalne w Azji. Olej palmowy to ekologiczna katastrofa.

6 Nauczyciel czyta z dziećmi *Historię o małpim czarodzieju* i *Z niezbędnika ekologa* (*Ty też możesz ocalić świat. Ekoopowieści z Pietruszkowej Woli*, s. 74–78, 80).

Prowadzący pyta:

☛ Co sądzi Wielki Bu o ludziach, którzy wycinają lasy, by założyć plantację palm olejowych?

☛ Co to znaczy, że ktoś jest chciwy?

☛ Jak myślisz, dlaczego myśliwy zaczął widzieć inaczej?

☛ Jak czytanie składu kosmetyków i słodyczy może pomóc orangutanom?
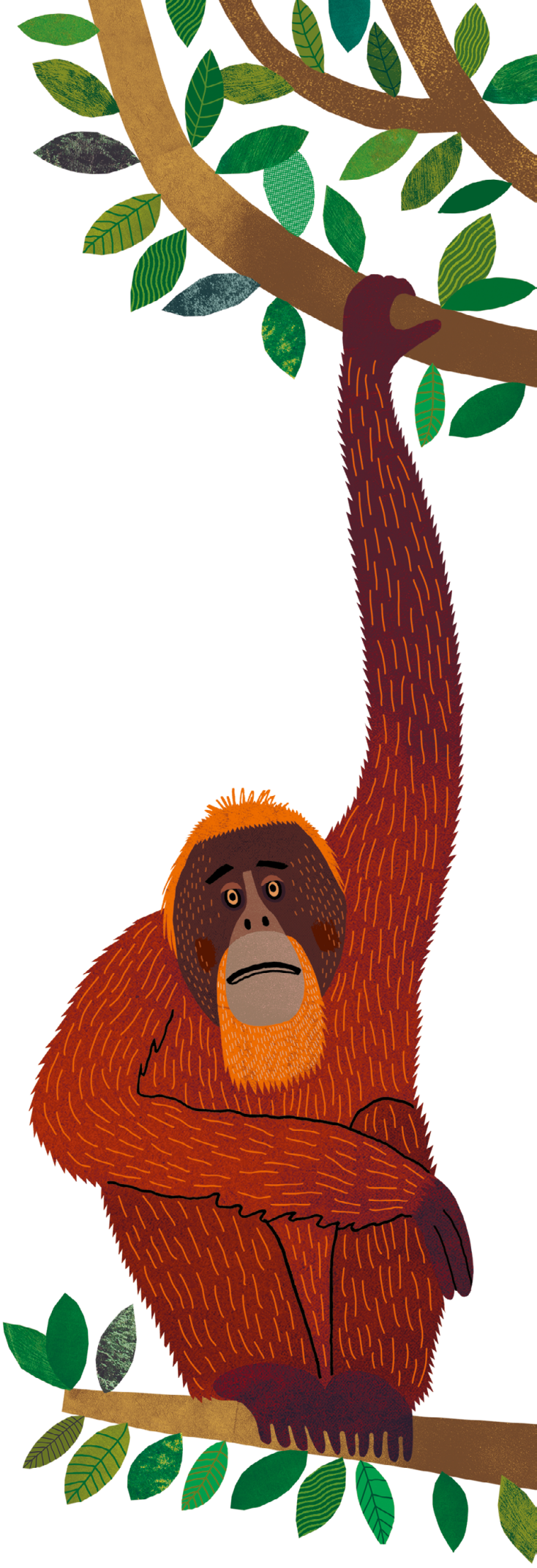
☛ Dlaczego należy zrezygnować ze słodyczy, które zawierają olej palmowy?